

e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 55
Year: 2022 AUGUST
Pp: 940-947

Arrival
23 June 2022
Published
31 AUGUST 2022

Article ID
63696
Article Serial Number
2

DOI NUMBER

<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.63696>

How to Cite This Article

Kutluay Tutar, F., Tutar, E. &
Sever, Y. (2022).

"Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma
İçin Ulusal Kırsal Ağ Yaklaşımı:
Türkiye'de Ulusal Kırsal Ağ
Projesi Uygulama Örnekleri",
Journal Of Social, Humanities
and Administrative Sciences,
8(55):940-947

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative Sciences
is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International License.
This journal is an open access, peer-
reviewed international journal.

Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Ulusal Kırsal Ağ Yaklaşımı: Türkiye'de Ulusal Kırsal Ağ Projesi Uygulama Örnekleri

National Rural Network Approach for Sustainable Rural Development: National Rural Network
Project Implementation Examples in Turkey

Filiz Kutluay Tutar Erdinç Tutar Yasin Sever

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Niğde, Türkiye
Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Niğde, Türkiye
Yüksek Lisans Öğrencisi., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, SBE, İktisat ABD, Niğde, Türkiye

ÖZET

Kırsal kalkınma kavramı; kır ve kent yerleşimleri arasındaki farkın azaltılmasını, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler aracılığıyla kırsal kesimin katılım ve katkılarının artırılmasını, ekonomik ve sosyal olanakları kısıtlı olan kırsal kesimin yaşam standartlarının yükseltilmesinin sağlanmasını, kırsal kesimin dengeli ve sürdürülebilir gelişiminin sağlanması ile ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesini hedeflemektedir.

Bu amaç doğrultusunda; kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasını sağlamak, kır ve kent yerleşimleri arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel farkları azaltmak, kırsal alanların varlığının devam ettirilmesini sağlamak amacıyla Ulusal Kırsal Ağ oluşturulmuştur.

Bu çalışmada; kırsal alanların sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması amacıyla oluşturulan Ulusal Kırsal Ağ ve Ulusal Kırsal Ağın Türkiye'deki uygulamaları hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ulusal Kırsal Ağ, Yerel Kalkınma, İpard, Leader, Türkiye

ABSTRACT

Rural development concept; It aims to reduce the difference between rural and urban settlements, to increase the participation and contribution of rural people through non-governmental organizations and local governments, to increase the living standards of rural people with limited economic and social opportunities, to ensure balanced and sustainable development of rural areas and to improve their economic and social conditions.

In accordance with this purpose; The National Rural Network was established in order to ensure the implementation of rural development policies, to reduce the social, economic and cultural differences between rural and urban settlements, and to ensure the continuation of the existence of rural areas.

In this study; information will be given about the applications of the National Rural Network and the National Rural Network, which were created to ensure the sustainable development of rural areas, in Turkey.

Keywords: National Rural Network, Local Development, İpard, Leader, Turkey

1. GİRİŞ

Dünya'da küreselleşmenin etkisiyle sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan değişimler kırsal alanda da değişim yapılmasını gerekli kılmış, bu gereklilik sonucu kırsal kalkınma politikaları yapılanma sürecine girmiştir.

Kırsal alan politikaları içerisinde önemli bir yere sahip olan tarım sektöründe yaşanan sorunlar, kırsal alanlarda artan yoksulluk, kır ve kent yerleşimleri arasındaki gelişmişlik düzeyi arasındaki farkın fazla olması, kırsal alanlarda yer alan doğal kaynakların hızlı bir şekilde tüketilmesi kırsal alan politikaları arasındaki farklılıkların artmasına neden olmaktadır.

Kır ve kent yerleşimleri arasındaki farkın azaltılması, sosyal, ekonomik ve toplumsal koşulların iyileştirilmesi, toplumun dengeli ve sürdürülebilir gelişiminin sağlanması, çeşitli nedenlerle farklılaşan kırsal kalkınma politikalarının yerel ihtiyaçlara göre düzenlenerek etkin şekilde uygulanmasının sağlanması, yerel halkla işbirliği içerisinde tecrübelerin paylaşılarak kırsal alanların imkanlarının ve koşullarının en üst düzeye çıkarılması amacıyla Ulusal Kırsal Ağ oluşturulmuştur.

Ulusal Kırsal Ağ; İPARD programının ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlayarak program doğrultusunda başarılı sonuçlar alınacak uygulama örneklerinin artırılması amacıyla kurulmuştur. Genel amacı, ülke genelinde yerel bölgesel düzeyde ayırım gözetilmesinin ülkenin bir bütün olarak kalkınması amacıyla ulusal düzeyde bir kırsal ağ oluşturmaktır. Bu kırsal ağın oluşturulması için paydaşlar arasında işbirliği, güven ve birliktelik genel anlayış olarak benimsenmiştir.

Bu çalışmamızda küreselleşmenin etkisiyle tüm Dünya'da yaşanan değişimler sonucunda yerel düzeyde de değişim ve kalkınmanın sağlanarak sürdürülebilir bir gelişme düzeyinin yakalanması adına oluşturulmuş bulunan Ulusal

Kırsal Ağ, Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, katılım öncesi yardım aracının kırsal kalkınma bileşeni olan IPARD programı, kırsal ekonominin kalkındırılması için faaliyetler arasındaki bağlantılar anlamına gelen, yerel toplulukların kendi yerel kalkınma süreçlerine katılmalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiş yenilikçi bir yaklaşım olan LEADER Tedbiri ve Ulusal Kırsal Ağın Türkiye'deki başarılı uygulamaları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

2. KIRSAL KALKINMADA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE YEREL KALKINMA STRATEJİLERİ

2.1. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Yeni Kırsal Paradigma

Sürdürülebilir kalkınma; bugünkü mevcut kaynakların gelecekte kullanılmasını sağlayarak ülkenin büyümesini, gelişmesini ve en sonunda da kalkınmasını sağlamaktır. Kavram olarak sürdürülebilir kalkınma kavramı Birleşmiş Milletlerin kurulması ve çevre ile ilgili çalışmalar yapması sonucu ortaya çıkmış, Birleşmiş Milletler bünyesinde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının (UNDP) kurulmasıyla da sürdürülebilir kalkınma yolunda önemli bir adım atılmıştır.

Sürdürülebilir kırsal kalkınma; insan, çevre, doğal kaynaklar, gelir artışı gibi faktörlerin sürdürülebilir kullanımı ile insanların sürdürülebilir bir yaşama sahip olabilmesi için yaşam standardının yükseltilmesi anlamına gelmektedir.

20. yüzyılda Dünya'da yaşanan küreselleşmenin etkisiyle sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan değişimler kırsal alanda da değişim yaşanmasına neden olmuştur. Bu süreç içerisinde yerel alanlarda tarım dışı faaliyetler gelişmiş, yerel alanların içeriği değişmiş, üretim yapan bir alandan tüketim yapan bir alana doğru dönüşüm gerçekleşmiş, tarım sektöründen hizmet sektörüne doğru bir geçiş yaşanmıştır. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda da kırsal alan kavramında ve politikalarında değişim yaşanmış, kırsal kalkınmaya yönelik amaç, hedef ve araçlara yönelik yaklaşımlarda değişiklik olmuştur. Bu değişiklikler Tablo 1'de detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 1. Yeni Kırsal Paradigmaları (Yeniçül, S. B.2017, s.18)

	ESKİ YAKLAŞIM	YENİ YAKLAŞIM
AMAÇ	Eşitliği sağlamak, çiftlik geliri, çiftliklerin rekabet edebilirliği.	Kırsal alanların rekabet edebilirliği, yerel varlığın değerlendirilmesi, kullanılmayan kaynaklardan fayda sağlama.
ANA HEDEF SEKTÖR	Tarım	Kırsal ekonomilerin çeşitlendirilmesi: kırsal turizm, imalat sanayi, bilgi ve iletişim teknolojileri endüstrisi vb.
TEMEL ARAÇLAR	Teşvikler	Yatırımlar
AKTÖRLER	Ulusal Yönetimler, çiftçiler.	Yönetimin her düzeyi:Ulusal üstü, ulusal, bölgesel ve yerel, yerel paydaşlar (kamu. özel ve sivil toplum kuruluşları)

2.2. İpard Programı ve Leader Tedbiri

IPARD, Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, katılım öncesi yardım aracının kırsal kalkınma bileşenidir. IPARD, Avrupa Birliği'nin ortak tarım politikası, kırsal kalkınma politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır. Avrupa Birliği, aday konumunda olan ülkelere adaylık süreci boyunca yardımcı olmak için, katılım öncesi mali yardım programını oluşturmuştur. Türkiye, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı olan IPA'nın desteklerinden yararlanmak için IPARD programını hazırlamış olup Avrupa Komisyonu tarafından 25 Şubat 2008 tarihinde, Türkiye'deki Yüksek Planlama Kurulu tarafından da 30 Aralık 2009 tarihinde onaylanmıştır. IPARD ile ilgili uygulamalar hızla devam etmekte olup 2012 yılı itibariyle 20 ilde devam eden uygulamalar, Avrupa Komisyonu'nun 25 Temmuz 2013 tarihli yetki devri kararı ile 42 ilde uygulanır hale gelmiş olup her geçen gün uygulanan il sayısında artış olmaktadır. (<https://ipard.tarim.gov.tr/>).

3. TÜRKİYE'DE ULUSAL KIRSAL AĞ YAKLAŞIMI

Kırsal kalkınma; ekonomik, sosyal ve kültürel hayatın dikkate alınmasını gerektiren dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamik yapı, kırsal kalkınma politikalarının geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalara ve programlara yansımakta olup kırsal kalkınmanın sağlanması ve sorunların çözümüne yönelik Ulusal Kırsal Ağ oluşturulmuştur. Ulusal Kırsal Ağ sayesinde birbirleriyle ilişkili kişi, kurum ve kuruluşlar bir araya gelmekte ve etkileşimde bulunmaktadır.

Ağ kavramının Avrupa çapında politika aracı haline gelmesi 1991-1993 yılları arasında uygulamalı olarak başlatılan LEADER yaklaşımıyla yakından ilişkilidir. Zaman içerisinde kırsal kalkınmaya yönelik paydaşların ağlar şeklinde organize olması LEADER'ın ötesine geçerek yaygınlaşmış ve ağ faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla yerel düzeyde Ulusal Kırsal Ağ (UKA) ve Avrupa Birliği çapında Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı (ENRD) ortaya çıkmıştır.

3.1. Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesine Yönelik Bilgi Üreten ve Paylaşan Bir Merkez: Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı (ENRD)

Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı (ENRD), kırsal kalkınma politikasının, programlarının, projelerinin ve diğer girişimlerin pratikte nasıl çalıştığı ve daha fazlasını başarmak için nasıl geliştirilebilecekleri hakkında bilgi alışverişi için bir merkez olarak hizmet vermektedir. 4 ana hedefi bulunmaktadır. Bunlar;

- ✓ Paydaşların kırsal kalkınmaya katılımını artırmak;
- ✓ Kırsal Kalkınma Programlarının (RDP'ler) kalitesini artırmak;
- ✓ Kırsal Kalkınma politikasının yararları hakkında daha iyi bilgilendirmek;
- ✓ Kırsal Kalkınma Programlarının (RDP'ler) değerlendirilmesini desteklemek.

ENRD, 2008 yılında Avrupa Komisyonu, Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü (DG AGRI) tarafından kurulmuştur. Avrupa Kırsal Ağlar Meclisi ve Yönlendirme Grubu tarafından yönetilmekte ve bir takım kırsal kalkınma paydaş grubunu bir araya getirmektedir. Bu paydaşlar ise şunlardır; Ulusal Kırsal Ağlar (NRN'ler);RDP Yönetim Otoriteleri ve Ödeme Yapan Kurumlar; Yerel Eylem Grupları (LAG'ler);Avrupa Örgütleri; Tarımsal Danışmanlık Hizmetleri; Tarım ve Kırsal Araştırmacılar. (https://enrd.ec.europa.eu/about/brief_en)

2008 yılından itibaren tüm AB ülkelerinde ve ortak programlar yürüten Türkiye ve Sırbistan gibi ülkelerde kurulan Ulusal Kırsal Ağlar, ENRD altında faaliyet göstermekte ve AB tarım politikalarının önemli bileşenleri olarak görev üstlenmektedirler. Kırsal ağ oluşumu, kırsal kalkınma politikalarının daha etkin ve katılımcı biçimde uygulanmasını, diğer ağlarla yakın ilişkiler geliştirmesini, özellikle tecrübe paylaşımı ve sınır ötesi iş birliklerinin tesis edilip geliştirilmesini, bu yolla iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir(<https://uka.tarimorman.gov.tr/About>). Kırdan kente yapılan göçler sonucunda hem kentte hem de kırdan birçok sorun yaşanmıştır. Bu sorunların yaşandığı dönemlerde ülkede planlama alanında birçok yeni gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Türkiye; planlı döneme girmiş ve beş yıllık kalkınma planlarıyla yaşanan bu sorunlara yönelik çözüm yolları aramıştır. 1963 yılında birinci beş yıllık kalkınma planıyla başlayıp en son 2019 yılında yayımlanan on birinci kalkınma planıyla devam eden beşer yıllık dönemlerle kırsal alana yönelik politikalar geliştirilmiş, sorunlara yönelik çözüm yolları belirtilmiş, kalkınmaya yönelik çalışmalar sürdürülebilir yerel kalkınma amacıyla yürütülmüştür.

3.2. Türkiye'de Kalkınma Planları Çerçevesinde Kırsal Kalkınma Stratejileri

Ülkemizde kırsal kesimin yaşam standardının yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik olarak gelişmişlik düzeyinin artırılması, bölge halkının sorunlarının ortaya çıkarılarak çözüm yolları bulunması, bölgesel gelişmişliğin sağlanması adına beşer yıllık dönemler halinde günümüze kadar 11 kalkınma planı hazırlanmış olup kırsal kalkınmanın sağlanması adına hazırlanan 11 kalkınma planında yer alan amaçlar şunlardır:

1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal kesimin dağınık yerleşiminden dolayı gelişmesini olumsuz etkileyen sorunların giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.

1968-1972 yıllarını kapsayan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; küçük toplum birimlerinde girişimciliğin geliştirilmesi ve toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.

1973-1977 yıllarını kapsayan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal yerleşimin dağınık halde olması kalkınmanın önündeki en önemli engel olarak görülmüş, merkezden kırsal yerleşimlere götürülen yol, su, elektrik vb. hizmetlerde aksaklıklara neden olmuştur. Bu nedenle bu sorunun çözümüne yönelik olarak merkez köyler yaklaşımı politika olarak benimsenmiştir.

1979-1983 yıllarını kapsayan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal kesimin çok sayıda ve dağınık bir yapıda olması kırsal kesime götürülen hizmetlere aksamalara neden olmuş, bu durumun hayat şartlarının iyileşmesine

sınırlama getirmesi sonucu yatırımların etkinliği azalmıştır. Bu nedenle bu sorunların çözümüne yönelik merkez köyler belirlenmiş, merkez köyler aracılığıyla hizmet götürülmeye çalışılmıştır.

1985-1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal yerleşmeye yönelik özel bir düzenleme yapılmamış olup merkez köylere vurgu yapılarak hizmetlerin merkez köyler aracılığıyla yerine getirileceğinin üzerinde durulmuştur.

1990-1994 yıllarını kapsayan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal kesimde yaşayan insanların ürettiği malların değerlendirilmesi ve gelirinin yükseltilmesi amacıyla gerekli önlemlerin alınması, kırsal kesimde yaşayanlara ek gelir imkanları yaratmak amacıyla tarım dışı iktisadi faaliyetlerin geliştirilmesine ağırlık verilmesi, kırsal alanda mahalli hizmetlerin verimliliğini artırmak için ilçe özel idarelerinin kurulması amaçlanmaktadır.

1996-2000 yıllarını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal sanayinin desteklenmesi, kırsal alandaki bütün köylere içme suyu götürülmesi, kırsal alanda yeniden yerleşim uygulamalarına belirlenen politikalar doğrultusunda hız verilmesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde nüfus ve işsizlik ile ilgili sorunların kalıcı çözümü noktasında yerel kaynakların etkin bir şekilde değerlendirilmesinin sağlanması, tarım alanlarında yeni projeler üretilmesi amaçlanmaktadır.

2001-2005 yıllarını kapsayan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal alanda istihdamın artırılması, insan gücü kaynaklarının geliştirilmesi, kırsal nüfusun gelirini artırıcı ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, kırsal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılmasında merkezi kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin eşgüdüm içerisinde çalışmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.

2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal kesimin en önemli ekonomik faaliyeti olan tarım sektöründeki nispi verimsizlik sorunlarının azaltılması için; arazi toplulaştırma çalışmalarının hızlandırılması, üretici örgütlenmelerinin güçlendirilmesi, kırsal kesimde gelir getirici faaliyetlerin destelenerek girişimciliğin teşvik edilmesi, kırsal alanda e-ticaret kullanılarak, tarım, orman ve gıda ürünlerinin tanıtım ve pazarlanması, turizm ve rekreasyon, el sanatları, tarıma dayalı sanayi ve diğer alternatif üretim faaliyetlerinin ve kırsal alanda tarım ve tarım dışı ekonomik faaliyetlere yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında; kırsal kesimdeki asgari refah düzeyinin ülke ortalamasına yaklaştırılması, kırsal ekonominin ve istihdamın güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, sosyal ve fiziki altyapının iyileştirilmesi ile çevre ve doğal kaynakların korunması ile kırsal kesimde iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkanlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulmasının sağlanması amaçlanmaktadır. (<https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>)

Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması adına hazırlanan 11 kalkınma planı incelendiğinde bu planların temel amacının güçlü bir Türkiye oluşturmak, rekabete dayalı üretim sayesinde verimliliği artırmak, nitelikli insan gücüne sahip olarak güçlü bir toplum oluşturmak, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir çevreye sahip olmak, kırsalın yaşam standardını yükseltmek olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. IPARD Programında Kırsal Ağ

Ulusal Kırsal Ağ; IPARD programının ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlayarak program doğrultusunda başarılı sonuçlar alınacak uygulama örneklerinin artırılması amacıyla oluşturulan, yerel kesimin ekonomik, sosyal, kültürel vb. yönden geri kalmışlıklarının azaltılması için çalışan, yerel kesimin sürdürülebilir kalkınmasını amaçlayan bir yapıdır. Genel amacı, ülke genelinde yerel bölgesel düzeyde ayırım gözetilmesinin ülkenin bir bütün olarak kalkınması amacıyla ulusal düzeyde bir kırsal ağ oluşturmaktır. Bu kırsal ağın oluşturulması için paydaşlar arasında işbirliği, güven ve birliktelik genel anlayış olarak benimsenmiştir (<https://ipard.tarim.gov.tr/ukatr>). IPARD programı içerisinde yer alan kırsal ağ ise LEADER yaklaşımı doğrultusunda kurulmuş, yerel eylem gruplarının kendi aralarında iş birliğinin geliştirilmesini, Avrupa Kırsal Ağı (ENRD) ile paydaşlar arasında tecrübelerinin paylaşılmasının sağlanmasını ve başarılı uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasını amaçlamaktadır.

Ulusal Kırsal Ağın Temel Stratejisi;

- ✓ Hedef grupları ve hedef gruplara hangi yollarla ulaşılabileceğini belirlemek,
- ✓ Başlangıçta ve gelecek zamanda ne tür konulara odaklanacağını belirlemek,

- ✓ Organizasyonlar belirlemek,
- ✓ Tanıtım çalışmalarına ağırlık vermek ve tanınırlığının artırılmasına yönelik web sitesi oluşturmak,
- ✓ Çalışmalar sonucu elde edilen sonuçları ifade etmektir.

Ulusal Kırsal Ağın başlıca aktiviteleri şunlardır:

- ✓ Kırsal kalkınma programlarının fark yaratan ve uygulanabilir iyi proje örneklerinin toplanması ve yaygınlaştırılması,
- ✓ Tematik çalışma grupları, seminerler, eğitimler, çalıştaylar, bilgilendirme toplantıları, odak grup faaliyetleri ile bilgi ve deneyimlerin paylaşılması,
- ✓ Tanıtım materyallerinin hazırlanması ve dağıtılması,
- ✓ Yerel eylem grupları arasında iletişim ağı kurularak işbirliğinin kolaylaştırılması,
- ✓ Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı (ENRD) ve diğer ağlar ile işbirliği aktivitelerinde Türkiye'nin temsil edilmesi,
- ✓ Belirlenen sorunlara ortak çözümler aranması.

Ulusal Kırsal Ağ; kırsal kalkınmaya dahil olan tüm kurumlar, odalar, üniversiteler, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, yerel eylem grupları, çiftçiler ve kırsal girişimcilerin temsilcilerinden oluşmaktadır.

Ulusal Kırsal Ağ; üç dönemden oluşmaktadır. Bunlar; başlangıç dönemi, uygulamaya başlama dönemi ve olgunluk dönemidir.

Başlangıç döneminde paydaşları belirlemek, temel stratejiyi oluşturmak ve bütçeyi belirlemek oldukça büyük öneme sahiptir. Bu dönem içerisinde kırsal ağa ait temel strateji belirlenir, hedef gruplar tespit edilir, eylem planı oluşturularak bütçe çalışmaları yapılır. Bu dönem içerisinde Kırsal Kalkınma Avrupa Ağı olan ENRD ile bağlantı kurulması oldukça önemlidir.

Uygulamaya Başlama Döneminde görünürlük ve temel bilgilerin oluşturulması noktasında işinde uzman deneyimli kişilerin çalışmalara dahil edilmesi çok önemlidir. Bu dönemde paydaşların konuya ilgisinin artırılması, ileri düzeyde temel bilgi oluşturulmasına çalışılmalı, bu konuda temel eğitimler verilmelidir. Ayrıca Kırsal Kalkınma Avrupa Ağı olan ENRD'de aktif olarak yer alınmasına çalışılması, işbirliği gerçekleştirilmeli, kırsal kalkınma noktasında paydaşlardan geri dönüş alınmalı, yeni bir eylem planı hazırlanarak yeni bir bütçe oluşturulmalıdır.

Olgunluk Döneminde paydaş sayısının artırılması çalışmalarına ağırlık verilmeli, özgün konularda çalışma grupları oluşturulmalı, işbirliğinin artırılmasına çalışılmalı, gelecekteki kırsal kalkınma görüşmeleri için bir araç oluşturulmalı ve ulusal kırsal ağ gelecekte de dikkate alınmalıdır.

3.4. Türkiye'de Ulusal Kırsal Ağ Ve Örnekleri

Yereldeki değişimin kırsal topluluklar tarafından başlayacağı fikriyle harekete geçen Ulusal Kırsal Ağ, yerel topluluğun bilgi, deneyim ve yerel kaynaklarının kullanılması kalkınmasını öngörmektedir.

Kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasını sağlamak, kırsal alanların varlığının devam ettirilmesini sağlamak amacıyla Ulusal Kırsal Ağ; 28.11.2017 tarihinde Ankara'da kamuoyuna ve ilgili paydaşlara tanıtılmış olup bu amaç doğrultusunda Manisa, Samsun, Mardin ve Şanlıurfa'da bölgesel toplantılar gerçekleştirilmiştir.

GÜLANTA Projesi

Ülkemizde gül ve lavantanın ana yerleşim yeri Isparta olup bu bitkiler birçok alanda kullanılmaktadır. Bu alanlarda gül ve lavantanın işlenmesi sonucu Isparta'nın tıbbi ve aromatik bitki merkezi konumuna getirilmesi, gül ve lavantanın üretiminin bilimsel çalışmalarla geliştirilip ticari faaliyetlerde kullanılması sonucu bölgenin gelişimine katkı sağlaması, gül ve lavantanın tüm dünyaya duyurulması adına GÜLANTA Projesi geliştirilmiştir. Bu projenin amacına ulaşması adına Ulusal Kırsal Ağ Projesi kapsamında GÜLANTA (Gül- Lavanta) Farkındalık Atölyesi çalışması Isparta'nın Güneykent Beldesi ve Kuyucak Köyünde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya birçok kamu kurum ce kuruluşlarıyla ilgili paydaşlar katılmıştır. GÜLANTA; gül ve lavantanın birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de gül ve lavanta konusunda yapılan bütün çalışmalar GÜLANTA adı altında toplanmış olup bu konu ile ilgili çalışmaya gül ve lavantanın tabiat aracılığıyla doğal olarak bir araya geldiği Isparta'da başlanmıştır. Bu proje kadınların kurduğu kooperatifler tarafından desteklenmiş, kadınların ekonomik olarak ailelerine destek olmalarının yanında gül ve lavanta turizminin gelişerek devlet desteğiyle tüm Dünya'ya tanıtılmasında da büyük katkıları bulunmaktadır. Bu proje ile gül ve lavanta yağı geleneksel olarak gülhaneler ve imbikhanelerde damıtılmış, son zamanlarda ticareti genelde fabrikalarda yapılmasına rağmen geleneksel yöntemin devam ettirilmesi için 9 adet

Gülhane açılmıştır. Proje kapsamında gül yağı, gül parfümü, gül lokumu, gül şerbeti, gül kolonyası, lavanta yağı gibi birçok ürün elde edilmekte ayrıca sağlık açısından da faydaları göz önünde bulundurularak ilaç yapımında da kullanılmaktadır.

Manisa OBASYA Turizmi Geliştirme Kooperatifi

Tarımda ön planda olan, sanayi sektöründe uluslararası tanınırlığa sahip olan Manisa ilinde, kırsal turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlamak adına OBASYA Turizmi Geliştirme Kooperatifi kurulmuştur. Kooperatif bölgede yer alan Aigai Antik Kentini, Türkmen Şelalesini, Anıt Ağaçlarını ve diğer pek çok doğal güzellikleri ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır.

Samsun Kuzey Süt Çiftliği ve Butik Otel Projesi

Kuzey Süt Çiftliği Projesi; 2015 yılında TKDK'nın destekleri sonucunda 1.2 Milyon TL hibe ve toplam 2.9 Milyon TL yatırım ile kurulan profesyonel bir işletmedir. Bu proje ile bölgede sürdürülebilir kalkınma adına önemli bir adım atılmış, bölgenin gelişimine önemli katkı sağlamıştır. Samsun'da TKDK'nın destekleriyle hayata geçirilen 2'inci proje Butik Otel Projesi'dir. Hollanda'da yaşayıp ülkemize dönen kadın bir girişimci tarafından hayata geçirilen proje ile bölgede yaşayan kadınlara iş imkanı tanınarak bölgesel gelişime katkı sağlamıştır.

Sürdürülebilir yerel kalkınmanın sağlanması amacıyla yönelik olarak yapılan bu projeler; kır ve kent yerleşimleri arasındaki farkın azaltılması, kırsal kesimin yaşam standardının yükseltilmesi ile sosyal ve ekonomik koşullarının iyileştirilmesi adına örnek teşkil etmektedir.

4. SONUÇ

Dünya'da küreselleşmenin etkisiyle sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan değişimler kırsal alanda da değişim yapılmasını gerekli kılmış, bu gereklilik sonucu kırsal kalkınma politikaları yapılanma sürecine girmiştir. Kırsal alan politikaları içerisinde önemli bir yere sahip olan tarım sektöründe yaşanan sorunlar, kırsal alanlarda artan yoksulluk, kır ve kent yerleşimleri arasındaki gelişmişlik düzeyi arasındaki farkın fazla olması, kırsal alanlarda yer alan doğal kaynakların hızlı bir şekilde tüketilmesi kırsal alan politikaları arasındaki farklılıkların artmasına neden olmaktadır. Kır ve kent yerleşimleri arasındaki farkın azaltılması, sosyal, ekonomik ve toplumsal koşulların iyileştirilmesi, toplumun dengeli ve sürdürülebilir gelişiminin sağlanması, çeşitli nedenlerle farklılaşan kırsal kalkınma politikalarının yerel ihtiyaçlara göre düzenlenerek etkin şekilde uygulanmasının sağlanması, yerel halkla işbirliği içerisinde tecrübelerin paylaşılarak kırsal alanların imkanlarının ve koşullarının en üst düzeye çıkarılması amacıyla ulusal kırsal ağ oluşturulmuş, IPARD programının ülke genelinde etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması ile uygulamada başarılı sayılabilecek uygulama örneklerinin artırılması amacıyla kurulmuştur.

IPARD Programı'nın 2014-2020 yıllarını kapsayan ikinci dönem programında LEADER Tedbiri önemli bir yer tutmaktadır. LEADER Tedbiri kapsamında yerel kesimin ihtiyaçlarının tespit edilerek ihtiyaçlarına çözüm yolları bulunması adına yerel eylem grupları oluşturulmuştur. LEADER programının öğrenilmesi ve yerel eylem derneklerinin kurulması amacıyla ilk olarak Şanlıurfa'nın Birecik ilçesi ile Çorum'un İskilip ilçesinde çalışmalar pilot uygulama şeklinde yürütülmüştür. Bu çalışmalara zamanla hız kazandırılarak 2015 yılı itibarıyla Ankara, Amasya, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu ve Samsun illerine yaygınlaştırılmıştır. LEADER yaklaşımı hakkında bilgilendirilmenin artırılıp farkındalığın sağlanması adına 2021 yılında 15 IPARD ili için daha çalışmalar başlatılmış, söz konusu çalışma ile 15 IPARD ilinde 60 adet YEG kurulmuş ve taslak Yerel Kalkınma Stratejileri hazırlanmıştır. Şuan aktif olarak toplamda 27 IPARD ili sürdürülebilir yerel kalkınmanın sağlanması adına faaliyetlerine devam etmektedir.

Ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması adına kırsal kesimin kalkınmaya dahil edilmesi hayati öneme sahiptir. Kırsal kesimin kalkınması yerel kesimin kalkınmasını, yerel kesimin kalkınması bölgesel kalkınmayı, bölgesel kalkınmanın sağlanması da ulusal kalkınmayı sağlayacak ve küreselleşmenin etkisiyle ülkelerin birbiriyle etkileşiminin arttığı dış dünyada ülkemiz önemli bir yere sahip olacaktır. Ülkemizin sürdürülebilir yerel kalkınmasının sağlanması ve yerel kalkınmanın daha da güçlü hale getirilmesi adına; yerel eylem gruplarının kurulmasına hız verilmesi, yerel eylem gruplarının yerel kalkınmaya olan etkilerinin artırılması, kırsal alanda farklı sektörlerle işbirliği içerisine girilmesi, kırsal alanda iş olanaklarının artırılması, kırsal alanda sektörel çeşitliliğin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Furat,M.(2013).Küresel Politika Değişimleri ve Türkiye'de Kırsal Kalkınma. Gaziantep University Journal of Social Sciences. 12(3), 589-610.
2. Olgun,F.Z. ve Sevilmiş,G.(2018). AB'de LEADER Yaklaşımı ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Tarım Ekonomi Dergisi. 24(1), 99-108.

3. Taşcıoğlu, Y ve Sayın, C. (2010). Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Girişimi (Leader) ve Türkiye'deki Uygulamaları. Türkiye IX. Tarım Ekonomi Kongresi.
4. Üzümcü, T.P., Çelik, A., Özkul, E. (2016). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Yavaş Şehir Anlayışı: Kandıra Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 6(2), 41-51.
5. Yenigül, S.B. (2017). Kırsal Kalkınma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Politikalarına Etkisi. Planlama Dergisi. 27(1), 16-25.
6. <https://uka.tarimorman.gov.tr/Default> (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
7. <http://www.uka.org.tr/> (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
8. <https://ipard.tarim.gov.tr/ukatr> (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
9. <https://ipard.tarim.gov.tr/LeaderTr> (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
10. <https://www.tkd.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 07.06.2022)
11. <https://ab.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 07.06.2022)
12. <https://www.avrupa.info.tr/tr> (Erişim Tarihi: 08.06.2022)
13. https://enrd.ec.europa.eu/about/brief_en (Erişim Tarihi: 09.06.2022)
14. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> (Erişim Tarihi: 10.06.2022)